

Dilekçe Hakkının Kullanılmasının Engellenmesi Suçu

Doç. Dr. E. Eylem AKSOY RETORNAZ*

Öz: Hak arama hürriyetinin etkin bir şekilde kullanılması, bireylerin hak arama hürriyetlerini kullanacakları konu hakkında bilgi sahibi olmaları halinde sağlanacaktır. Bu nedenle TCK'da hak arama hürriyetinin kullanılmasını korumak ve dilekçe hakkının etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçu ihdas edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dilekçe hakkı, bilgi edinme hakkı, hürriyete karşı suçlar, dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi

The Crime of Preventing the Exercise of the Right to Petition

Abstract: In order to enjoy the right to legal remedies, persons shall be informed about the particular case which gives rise to the use of legal remedies. Therefore, preventing the exercise of the right to petition is criminalized within the Turkish Criminal Code, to protect effective use of legal remedies and the right to petition

Keywords: Right of petition, right of information, offences against liberty, obstacle to the right of petition.

I. GENEL OLARAK

1982 Anayasası'nın 74. maddesinde düzenlenen dilekçe hakkı, şikâyetlerin iletilmesini sağlayacak bir hak olarak görülmektedir¹. Madde

* Makale gönderim tarihi: 30.10.2017 Makale kabul tarihi: 16.11.2017.

Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı (eaksoy@gsu.edu.tr).

¹ HIZ Yüksel/YILMAZ Zekeriya, **Açıklamalı-Notlu-Gerekçeli Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı**, Ankara, 2004, s. 23.

düzenlemesinde bireylerin kamu ile ilgili dilekleri ve şikâyetleri konusunda yazılı başvuru yapabilecekleri öngörülmüştür.

Dilekçe hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama özgürlüğüne sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Hak arama özgürlüğünün etkinliğini sağlayan bir unsur olarak değerlendirilmektedir². Dilekçe hakkı, bilgi edinme hakkıyla da ilişkili bir haktır. Bu doğrultuda, 2010 yılında yürürlüğe giren 5982 sayılı Kanunla Anayasa'nın 74. maddesinin 4. fıkrasına herkesin bilgi edinme hakkına sahip olduğu ifadesi eklenmiştir.

Anayasa'nın 74. maddesinde dilekçe hakkının kullanılma şeklinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. 3071 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılması Hakkında Kanun³, Türk vatandaşlarının ve Türkiye'de ikamet eden yabancıların dilek ve şikâyetleri hakkında yazılı olarak yetkili makamlara başvurma haklarının kullanılma biçimini düzenlemektedir⁴.

Türk hukukunda bilgi edinme hakkının içeriğine ve kullanımına ilişkin esaslar ise 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'yla⁵ belirlenmiştir.

Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçu TCK'nın 121. maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir:

Madde 121- Dilekçe Hakkının Kullanılmasının Engellenmesi

(1) Kişinin belli bir hakkı kullanmak için yetkili kamu makamlarına verdiği dilekçenin hukuki bir neden olmaksızın kabul edilmemesi halinde, fail hakkında altı aya kadar hapis cezasına hükmolunur.

A. YTCK İLE ETCK KARŞILAŞTIRMASI

Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi fiili, ilk kez 5237 sayılı TCK'da bir suç olarak düzenlenmiştir. 765 sayılı TCK'da dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçuna yer verilmemiştir.

² YAŞAR Osman/GÖKCAN Hasan Tahsin/ARTUÇ Mustafa, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, c. III (Madde 86-146)**, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 3853; YENERER ÇAKMUT ÖZLEM, "Dilekçe Hakkının Kullanılmasının Engellenmesi Suçu (TCK m.121)", **MUHF - HAD**, c. 23, s.1, 2017, s. 46

³ Resmi Gazete, Sayı 18571, Tarih 10/11/1984.

⁴ 3071 sayılı Kanun m. 1.

⁵ Resmi Gazete, Sayı 25269, Tarih 24/10/2003. Kanun'un 32.maddesinde Resmi Gazete'de yayınından itibaren altı ay sonra yürürlüğe gireceği düzenlendiğinden 24.04.2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

B. KORUNAN HUKUKİ YARAR

Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçu ile korunan hukuki yarar, madde gerekçesinde de ifade edildiği üzere anayasal bir hak olan dilekçe hakkının kullanılmasının güvence altına alınmasıdır. Hak arama hürriyetinin etkin bir şekilde kullanılması, bireylerin hak arama hürriyetlerini kullanacakları konu hakkında bilgi sahibi olmaları halinde sağlanacaktır. Bu nedenle maddede, dilekçe hakkının toplu ya da bireysel olarak etkin bir şekilde kullanılmasının yanı sıra hak arama hürriyetinin kullanılmasının da korunması amaçlanmıştır⁶.

II. SUÇUN UNSURLARI

A. MADDİ UNSUR

1. Fail

Madde metninde bireyin kanunla yetkili kılınmış bir kamu makamına dilekçeyi vermesi arandığından, dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçu, özgü bir suçtur⁷. Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçu, sadece kamu görevlisi⁸ tarafından yahut özel kanunlarda kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı öngörülen kimseler tarafından işlenebilir.

3071 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılması Dair Kanun'un 2. maddesinde anılan Kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisi ile idarî makamlara yapılan dilek ve şikâyetler hakkındaki başvuruları kapsadığı düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme nedeniyle anılan Kanun kapsamındaki dilekçeleri almakla görevli kamu görevlilerinin suçun faili olabileceği sonucuna varılmaktadır.

⁶ ARSLAN Çetin/AZİZAĞAOĞLU Bahattin, **Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi**, Ankara, 2004, s. 552; **Yenerer Çakmut**, s. 47.

⁷ Arslan/Azizağaoğlu, s. 553; HAFIZOĞULLARI Zeki/ÖZEN Muharrem, **Ceza Hukuku Özel Hükümler, Kişilere Karşı Suçlar**, US-A Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 222; ÖZBEK Veli Özer/KANBUR Nihat, "Dilekçe Hakkının Kullanılmasının Engellenmesi", **V. Ö. Özbek, TCK İzmir Şerhi, Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı (Açıklamalı-Gerekçeli-İçtihatlı), 2, Özel Hükümler (Madde 76-169)**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2008, s. 821; PARLAR Ali/HATİPOĞLU Muzaffer, **5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, c. I, (Madde 1-140)**, Ankara, 2007, s. 958; **Yenerer Çakmut**, s. 48.

⁸ 5237 sayılı TCK'nın 6. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi uyarınca kamu görevlisi, kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişidir.

Bireylerin dilekçelerinin bilgi talebi içermesi de mümkün olduğundan, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamındaki başvuruları kabul etmeyen kamu görevlileri de dilekçe hakkının engellenmesi suçunun faili olacaklardır⁹.

2. Mağdur

Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçunun mağduru, dilekçe verme hakkına sahip olan kimselerdir¹⁰. Mağdur bir kişi olabileceği gibi, kanunun olanak tanıdığı hallerde dilekçe veren birden fazla kişi de olabilir¹¹. 3071 sayılı Kanunun 3/2 maddesi uyarınca Türkiye’de ikamet eden yabancılar karşılıklılık esası gözetilerek, dilekçenin Türkçe yazılması kaydıyla dilekçe hakkından yararlanabilirler. 3071 sayılı Kanunda belirtilen şartları taşıyan dilekçeleri kamu görevlileri tarafından kabul edilmeyen yabancılar da bu suçun mağduru olabilirler.

3. Suçun Konusu

TCK m. 121’de düzenlenen suçun konusu dilekçedir. Dilekçe, “*kişinin belli bir hakkı kullanmak için yetkili kamu makamlarına yazılı olarak yaptığı başvuruyu ifade eder*”¹².

Dilekçede bulunması gereken unsurlar, 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılması Hakkında Kanun’un 4. maddesinde sayılmıştır. Söz konusu düzenleme uyarınca Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne veya yetkili makamlara verilecek olan dilekçelerde, dilekçe sahibinin adı-soyadı; imzası; iş veya

⁹ Aynı yönde TAŞKIN Cankat, “Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hukuk Dergisi**, sayı 99-100, Kasım-Aralık 2012, s. 187, Aksi yönde görüş için bkz **Hız/Yılmaz**, s. 115; KAYA Cemil, **İdare Hukukunda Bilgi Edinme Hakkı**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2005, s. 290. YAŞAMIŞ Firuz Demir, “Anayasa ve İnsan Hakları Bağlamında Bilgi Edinme Kanunu”, **Bilgi Edinme Hakkı, Panel**, Ankara, 5 Mayıs 2004, Türkiye Barolar Birliği Yayınları no: 62, s. 52.

¹⁰ **Arslan/Azizağaoğlu**, s. 553; ŞEN Ersan, **Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu, I (m.1-140)**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006, s. 507; **Yenerer Çakmut**, s. 48;

¹¹ **Hafızoğulları/Özen**, s. 223.

¹² Madde gerekçesi için bkz. CENTEL Nur/ZAFER Hamide/ÇAKMUT Özlem, **Gerekçeli-Karşılaştırmalı-Tablolu Türk Ceza Kanunu ve İlgili Mevzuat**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2005. s. 215.

yerleşim yeri adresinin bulunması şarttır. Bu unsurlardan birinin yokluğu halinde dilekçeden bahsetmek mümkün değildir¹³.

Elektronik ortamda veya elektronik imzayla yapılan başvuruların, TCK m. 121 anlamında dilekçe olarak kabul edilip edilmeyeceği sorusu akla gelebilir¹⁴.

3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun'da elektronik başvuru olanağı düzenlenmemiştir. Ayrıca, anılan Kanunun 3. maddesinde yetkili makamlara yazı ile başvurulması, 4. maddesinde dilekçenin mutlaka imza taşıması gerekliliği düzenlenmiştir. 3071 sayılı Kanunun 6. maddesinde ise yazılılık ve imza şartını taşımayan dilekçelerin incelenmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Söz konusu düzenlemeler karşısında 3071 sayılı Kanun kapsamındaki dilekçenin mutlaka yazılı ve ıslak imzalı olması zorunludur.

4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 6. maddesine göre, bilgi edinme başvurusu, kişinin kimliğinin ve imzasının veya yazının kimden neşet ettiğinin tespitine yarayacak başka bilgilerin yasal olarak belirlenebilir olması kaydıyla elektronik ortamda veya diğer iletişim araçlarıyla da yapılabilir.

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun¹⁵ 5. maddesinde ise güvenli elektronik imzanın, elle atılan imza ile aynı hukukî sonucu doğuracağı düzenlenmiştir. Bu çerçevede, güvenli elektronik imza ile imzalanmış her türlü dilekçenin yanı sıra Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 6. maddesinde düzenlenen elektronik başvurunun güvenli elektronik imzayla imzalanmış olması şartıyla, dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçunun konusunu oluşturacağı kanaatindeyiz.

4. Hareket ve Netice

Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçunun maddî unsuru, yetkili kamu makamlarına verilen dilekçenin hukuki bir neden olmaksızın

¹³ **Hafızoğulları/Özen**, s. 223; GÖKCEN Ahmet, "Hürriyete Karşı Suçlar (TCK 106-122)", <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale.htm>, 25.12.2012. (Erişim Tarihi: 20/10/2017), s. 33.

¹⁴ **Taşkın**, s. 184.

¹⁵ Resmi Gazete, Sayı: 25355, Tarih: 23/1/2004.

kabul edilmemesidir. TCK m. 121’de düzenlenen suç, ihmali hareketle işlenen bir suçtur¹⁶. Suç, serbest hareketli bir suçtur¹⁷.

Dilekçe belli bir hakkı kullanmak üzere verilmelidir¹⁸. Belli bir hakkın kullanılması amacı taşımayan, örneğin sadece bir sorun ya da dilek içeren dilekçelerin kabul edilmemesi halinde dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçu oluşmayacaktır¹⁹.

Sözlü olarak yapılan başvurularda, 3071 sayılı Kanun anlamında bir dilekçe söz konusu değildir. Ancak Kanun sözlü olarak yapılan beyanın tutanak altına alınmasını öngördüğünde beyanın tutanak altına alınmaması halinde de TCK m. 121’de düzenlenen suç oluşacaktır²⁰.

Mevzuatta belli bir sürede, belli bir makama veya belli bir şekle uygun olarak dilekçenin verilmesine ilişkin olarak özel bir düzenleme bulunabilir. Bu durumda, mevzuattaki özel düzenlemeye uygun olmayan dilekçeyi kabul etmeyen kamu görevlisinin fiili, dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçu oluşturmaz²¹. Dilekçe ve Bilgi Edinme Hakkı Dilekçe ve Bilgi Edinme Hakkının Kullanılması hakkındaki 2004/12 sayılı Başbakanlık Genelgesi²² uyarınca “*ad, soyad ve adres bulunmayan, imza taşımayan, belli bir konuyu içermeyen, ya da yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili dilekçeler cevaplandırılmayacaktır. Ancak, bu unsurları ihtiva etmemekle birlikte, başvurulara olayla ilgili inandırıcı mahiyette bilgi ve belgeler eklenmiş veya somut nitelikte bilgi, bulgu ya da olaylara dayanılıyor ise, bu hususlar ihbar kabul edilerek idarece işlem yapılabilir.*”

TCK m. 121 gerekçesinde süreli işlemlerde, dilekçenin süresinde verilmesine karşın, kabulünün geciktirilmesi halinde de dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçunun oluşacağı ifade edilmektedir²³.

16 **Hafizoğulları/Özen**, s. 223, **Özbek/Kanbur**, s. 822; **Yenerer Çakmut**, s. 49, **Taşkın** ise söz konusu suçun icrai hareketle de işlenebileceği görüşündedir. Bkz **Taşkın**, s. 188.

17 **Taşkın**, s. 188

18 **Hafizoğulları/Özen**, s. 223.

19 **Yaşar/Gökcan/Artuç**, s. 3855; **Özbek/Kanbur**, s. 822; **Yenerer Çakmut**, s. 49.

20 **Hafizoğulları/Özen**, s. 223; **Gökcan**, s. 33,

21 **Yaşar/Gökcan/Artuç**, s. 3856-3857. **Yenerer Çakmut**, s. 50.

22 Resmi Gazete, Sayı 25356, Tarih 24/01/2004.

23 **Centel/Zafer/Çakmut**, s. 215.

Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçu, neticesi harekete bitişik bir suçtur²⁴. Kamu görevlisinin dilekçeyi kabul etmemesiyle suç meydana gelir²⁵.

Suçun meydana gelmesi için dilekçenin kabul edilmemesi, dilekçenin yetkili makam tarafından alındıktan sonra kayda alınmaması gereklidir²⁶. Yargıtay, bir avukatın müvekkilinin alacaklı olduğu icra takip dosyalarından bir kısmının suretlerinin kendisine verilmesini talep ettiği bir olayda, icra müdürü olarak görev yapmakta olan failin avukatın dilekçesini inceleyerek herhangi bir havale ya da işlem yapmayarak dilekçeyi iade etmesini TCK m. 121 kapsamında değerlendirmiştir²⁷.

Dilekçe kayda alındıktan veya sözlü beyan tutanağa geçirildikten sonra dilekçedeki taleplere ilişkin olarak hiçbir işlem yapılmaması halinde dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçu oluşmayacaktır. Kabul edilen dilekçedeki talebin hukuka aykırı olarak yerine getirilmemesi durumunda, şartları olduğu takdirde başta TCK m. 257’de düzenlenen görevi kötüye kullanma suçu veya TCK’da düzenlenen başka suçlar oluşabilir²⁸.

5. Teşebbüs

Dilekçe hakkının engellenmesi suçu soyut tehlike suçudur. Yetkili kamu makamlarına verilen dilekçenin hukuki bir neden olmaksızın kabul edilmemesi yeterlidir, ayrıca bir zararın tehlikesinin oluşması ya da zararın meydana gelmesi aranmamaktadır²⁹. İnceleme konusu suç, teşebbüse elverişli değildir³⁰.

B. MANEVİ UNSUR

Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçu, kasten işlenebilen bir suçtur³¹. Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçunun oluşa-

24 Özbek/Kanbur, s. 822; Taşkın, s. 190; Yenerer Çakmut, s. 50.

25 Hafızogulları/Özen, s. 223.

26 Şen, s. 508; Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 3857; Yenerer Çakmut, s. 50.

27 Y. 5. CD, E. 2013/15104, K. 2015/17621 22/12/2015.

28 Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 3857; Özbek/Kanbur, s. 821; Yenerer Çakmut, s. 50.

29 Taşkın, s. 188; Yenerer Çakmut, s. 52.

30 Hafızogulları/Özen, s. 223; Özbek/Kanbur, s. 822; Parlar/Hatipoğlu, s. 958; Taşkın, s. 190; Şen, s. 509; Yenerer Çakmut, s. 52; Aksi yönde Arslan/Azizağaoğlu, s. 555; Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 3858.

31 Özbek/Kanbur, s. 822; Taşkın, s. 199; Yenerer-Çakmut, s. 51.

bilmesi için, kamu görevlisinin dilekçeyi kabul etmeye kanunen görevli ve yetkili olduğunu, hukuken dilekçeyi kabul etmemek için bir neden olmadığını bilmesi ve istemesi gerekmektedir³².

C. HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

Hukuka uygunluk sebepleri bakımından TCK m. 24/1’de düzenlenen kanunun hükmünü yerine getirmenin uygulanması söz konusu olabilir. Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçunun meydana gelmesi için, kamu görevlisinin dilekçeyi hukuka aykırı olarak kabul etmemesi gerekir³³. Kamu görevlisi kanunun görevli kıldığı veya yetki verdiği hallerde bir dilekçeyi kabul etmediğinde fiil hukuka uygun olacak ve suçun oluştuğundan bahsetmek mümkün olmayacaktır³⁴.

D. SUÇU ETKİLEYEN HALLER

1. Hafifletici nedenler

Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçu bakımından madde metninde düzenlemesinde özel bir hafifletici neden düzenlenmemiştir.

2. Ağırlaştırıcı Nedenler

Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçu bakımından madde metninde düzenlemesinde özel bir ağırlaştırıcı neden de düzenlenmemiştir.

III. Suçların Birleşmesi Ve İştirak

A. Suçların Birleşmesi

Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçu zincirleme suç olarak işlenebilir³⁵. Failin bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik

³² Parlar/Hatipoğlu, s. 958, Yenerer Çakmut, s. 51.

³³ “(...) TCK’nın 24/3. maddesinin “Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilmez, aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur” hükmü gereğince, yakınının Ziraat Odası Başkanlığına üye olmak amacıyla yazdığı dilekçeyi içeren posta gönderisini Oda Başkanı olan sanığın talimatı ile kabul etmeme şeklindeki eylemde, atılı suçun unsurları sanık yönünden mevcut olmakla, tebliğnamedeki bozma düşüncesine iştirak edilemeyeceği (...)”, Y. 4. CD, E. 2012/28459, K. 2013/4036, 13/02/2013.

³⁴ Özbek/Kanbur, s. 822; Yenerer Çakmut, s. 51

³⁵ Özbek/Kanbur, s. 822; Yenerer Çakmut, s. 52. Aksi yönde bkz. Şen, s. 505.

zamanlarda bir kişiye ait dilekçeleri reddetmesi halinde zincirleme suç söz konusu olacaktır. Aynı şekilde, kamu görevlisi, birden fazla kişiye ait dilekçeyi tek bir fiille reddettiğinde de TCK m. 43/2 uyarınca zincirleme suç hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

İnceleme konusu suç, kamu idaresine karşı işlenen özel niteliği haiz bir görevi kötüye kullanma suçudur³⁶. Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçu asli norm, TCK m. 257’de düzenlenen görevi kötüye kullanma suçu ise yardımcı norm niteliğindedir³⁷. Yardımcı normun sonralığı ilkesi nedeniyle asli norm uygulanabildiği sürece yardımcı norm uygulanma alanı bulmaz³⁸.

B. İştirak

Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçunun faili yukarıda da belirtildiği üzere yalnızca kamu görevlisi olabilir. TCK’nın 40/2 maddesinde, özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişinin fail olabileceği, bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişilerin ise, azmettiren veya yardım eden olabileceği düzenlenmiştir.

TCK m. 40/2 hükmü karşısında dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçunun dolaylı faillğe neden olacak şekilde kamu görevlisine uygulanıp uygulanmayacağı sorusunu yanıtlamak gerekir³⁹.

³⁶ Özbek/Kanbur, s. 822.

³⁷ Y. 5. CD, E. 2013/7283, K.2015/11885, 26/05/2015 “Belediye Başkanı olarak görev yapan sanık H...’in talimatıyla maiyetinde memur olan sanık S...’ün, suç tarihinde katılanlar adına avukatları tarafından verilen akaryakıt istasyonu işletme ruhsatı talebi içerikli dilekçe ve eklerini kabul edip kayda almadığının dosya kapsamıyla sübuta erdiği, ancak TCK’nın 257. maddesinin genel, tali ve tamamlayıcı bir hüküm olup görevi kötüye kullanma suçunun oluşumu için eylemin Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanmamış olması gerektiği, sanıkların eylemlerinin ise TCK’nın 121/1. maddesinde “kişinin belli bir hakkı kullanmak için yetkili kamu makamlarına verdiği dilekçenin hukukî bir neden olmaksızın kabul edilmemesi” şeklinde tanımlanan dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçunu oluşturduğu gözetilmeden, yanlış ve dosya kapsamıyla örtüşmeyen gerekçelerle yazılı şekilde beraat hükümleri kurulması,...). Aynı yönde Y. 5. CD, E. 2014/682, K. 2016/2199, 29/02/2016.

³⁸ HAKERİ Hakan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 16. Bs, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 530; İÇEL Kayıhan, “Görünüşte Birleşme (İçtima) İlkeleri ve Yeni Türk Ceza Kanunu”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, sayı 14, 2008, s. 40.

³⁹ ÖZGENÇ İzzet, **Suç İştirakin Hukuki Esası ve Faillik**, İBB Kültür AŞ Yayınları, İstanbul, 1996, s. 207.

Öğretide bir görüşe göre TCK m. 28’de yer alan ve cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişinin suçun faili sayılacağına ilişkin düzenleme TCK m. 40/2’ye getirilen bir istisnadır. Bu görüşe göre, tehditin varlığı nedeniyle kamu görevlisinin dilekçeyi kabul etmesini engelleyen kimse fail olarak kabul edilecektir⁴⁰.

Bizim de katıldığımız diğer bir görüş ise bu sorunun TCK m. 37/2 çerçevesinde dolaylı faillik kurumundan yararlanarak çözülmesi gerektiğini belirtmektedir, böylece kamu görevlisini yanıltarak suç islemesine neden olan ve gerekli hukuki niteliklere sahip olmayan kişi kamu görevlisinin yerine geçmek suretiyle sorumlu olacaktır⁴¹.

IV. Yaptırım ve Yargılama

A. Yaptırım

TCK m. 121 hükmündeki suçun cezası altı aya kadar hapis cezasıdır. Maddede cezanın alt sınırı açıkça belirtilmemiştir. Bu nedenle TCK m. 49/1’de yer alan süreli hapis cezasının, kanunda aksi belirtilmeyen hallerde bir aydan az olamayacağı düzenlemesi gereği suç sabit görüldüğünde hükmedilen ceza bir aydan az olamayacaktır.

Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçuna ilişkin ceza altı aya kadar hapis cezası kadar olduğundan TCK’nın 50. maddesi kapsamında seçenek yaptırımlardan birine çevrilmesi mümkündür. Bu suçtan dolayı mahkumiyet halinde TCK m. 53 uyarınca belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılabilir.

B. Yargılama

Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi suçunun kovuşturulması ve soruşturulması şikâyete tabi değildir.

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun’un 11. maddesi uyarınca TCK m. 121’de düzenlenen suç kovuşturmayla görevli mahkeme asliye ceza mahkemesidir.

⁴⁰ Hakeri, s. 526.

⁴¹ DEMİRBAŞ Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 12.bs, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2017, s. 524; Şen, s. 130.

TCK m. 121’de düzenlenen suç kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği bir suçtur. Bu nedenle, dilekçe hakkının kullanılmasını engelleyen kamu görevlisinin yargılanması, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun’un 1. ve 2. maddeleri uyarınca anılan Kanun’un hükümlerine tabidir. Kamu görevlisi olan failin yargılanması için yetkili merciin izin vermesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- ARSLAN Çetin/AZİZAĞAOĞLU Bahattin, **Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi**, Ankara, 2004.
- CENTEL Nur/ZAFER Hamide/ÇAKMUT Özlem, **Gerekçeli-Karşılaştırmalı-Tablolu Türk Ceza Kanunu ve İlgili Mevzuat**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2005.
- DEMİRBAŞ Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 12.bs, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2017.
- GÖKCEN Ahmet, “Hürriyete Karşı Suçlar (TCK 106-122)”, <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale.htm>, 25.12.2012. (Erişim Tarihi: 20/10/2017)
- GÜRAN Sait, “Hak Arama Özgürlüğünün İki Boyutu”, **Anayasa Yargısı**, c. 9, Ankara, 1992, s. 23-41.
- HAFIZOĞULLARI Zeki/ÖZEN Muharrem, **Ceza Hukuku Özel Hükümler, Kişilere Karşı Suçlar**, US-A Yayıncılık, Ankara, 2016.
- HAKERİ Hakan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 16. Bs, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.
- HIZ Yüksel/YILMAZ Zekeriya, **Açıklamalı-Notlu-Gerekçeli Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı**, Ankara, 2004.
- İÇEL Kayıhan, “Görünüşte Birleşme (İçtima) İlkeleri ve Yeni Türk Ceza Kanunu”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, sayı 14, 2008, s. 35-49.
- KAYA Cemil, **İdare Hukukunda Bilgi Edinme Hakkı**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2005.
- ÖZBEK Veli Özer/KANBUR Nihat, “Dilekçe Hakkının Kullanılmasının Engellenmesi”, V. Ö. Özbek, **TCK İzmir Şerhi, Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı (Açıklamalı-Gerekçeli-İçtihatlı)**, 2, **Özel Hükümler (Madde 76-169)**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2008.
- ÖZGENÇ İzzet, **Suçta İştirakin Hukuki Esası ve Faillik**, İBB Kültür AŞ Yayınları, İstanbul, 1996.
- PARLAR Ali/HATİPOĞLU Muzaffer, **5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu**, c. I, (Madde 1-140), Ankara, 2007.
- TAŞKIN Cankat, “Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hukuk Dergisi**, sayı 99-100, Kasım-Aralık 2012, s. 172-236.

ŞEN Ersan, **Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu, I (m.1-140)**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006.

YAŞAR Osman/GÖKCAN Hasan Tahsin/ARTUÇ Mustafa, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, c. III (Madde 86-146)**, Adalet Yayınevi, Ankara 2010.

YAŞAMIŞ Firuz Demir, “Anayasa ve İnsan Hakları Bağlamında Bilgi Edinme Kanunu”, **Bilgi Edinme Hakkı, Panel, Ankara, 5 Mayıs 2004**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları no: 62, s. 21-76.

YENERER ÇAKMUT ÖZLEM, “Dilekçe Hakkının Kullanılmasının Engellenmesi Suçu (TCK m.121)”, **MUHF - HAD**, c.23, s.1, 2017, s. 45-55.